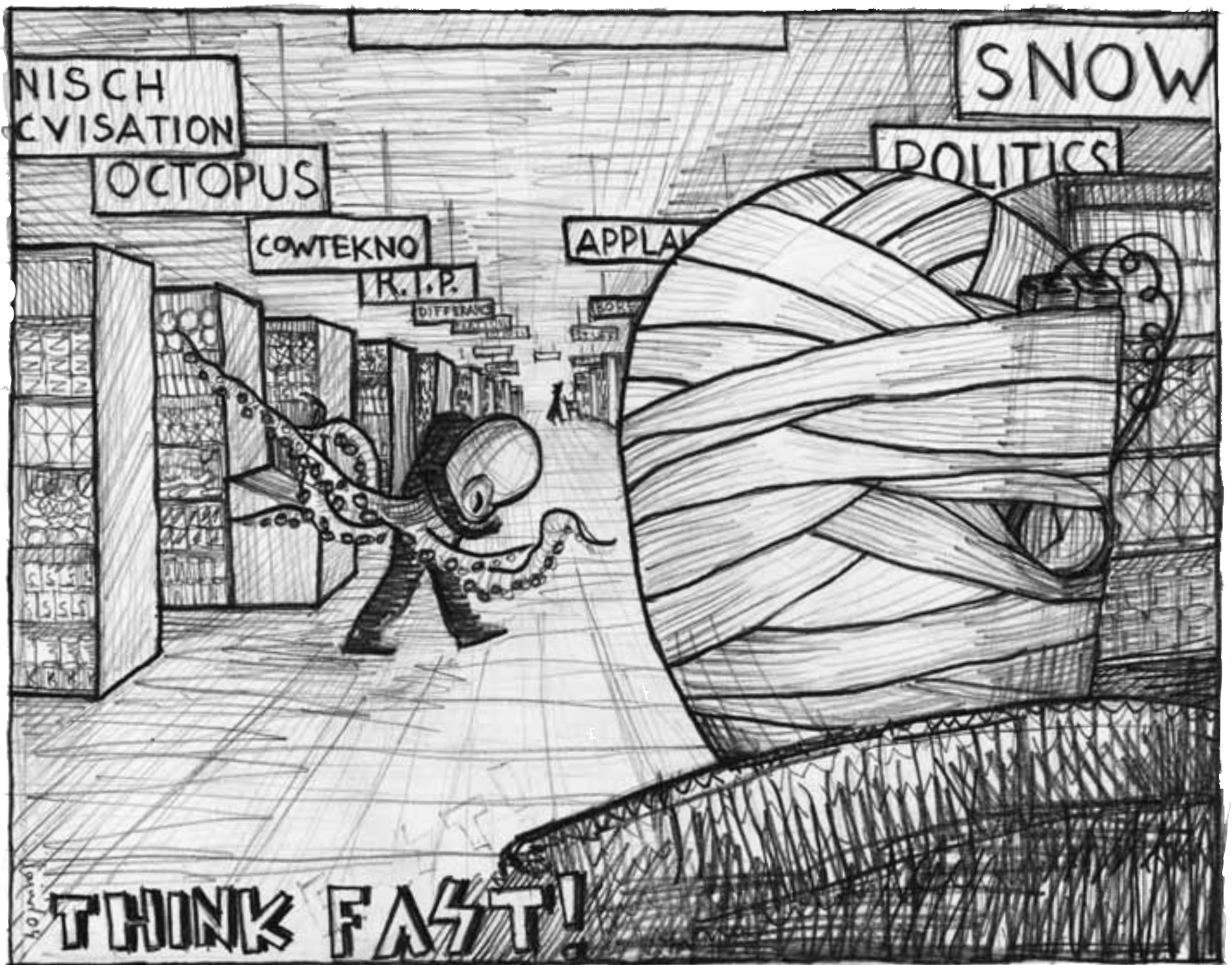

agent

EESTI KUNSTIMUUSEUMI AJALEHT
NR1 DETSEMBER 2004

Joonistus, mis "köneleb" ise enda eest,
ehk mis siis ikkagi on otsas, kui kunstikriitikul on leib otsas?

Marco Laimre 2004

FOTO: STANISLAV STEPASKO

Signatuur all paremas nurgas!

Muuseumi detektiiv avastas Väliskunsti Muuseumi kogusse kuuluvalt maalilt flaami 17. sajandi kunstniku Cornelis Mahu signatuuri.

Selle aasta augustis, vaid üks kuu enne Väliskunsti Muuseumi näituse “Madal taevast, avar horisont. Madalmaade kunst Eestis” avamist, märkas Eesti Kunstimuuseumi maalikonservaator Alar Nurkse üht madalmaade päritolu maali “Pulmatants aidas” eksponeerimiskõlblikuks seades ja maali pinda mustusest ning ülemaalingutest puhastades selle all paremas servas ilmumas autori signatuuri: M/HV.

Sündmust on põhjust pidada tähelepanuväärseks, sest Eesti Kunstimuuseumi väliskunsti kogu, kuhu kuulub nii mitmeidki Euroopa kunstiajaloo kontekstis kõnekaid töid, signeeritud tööde hulgaga eriti silma ei paista. Sagedamini tuleb siinsesse kultuuriruumi

kuulunud maalide puhul ette, et neil leiduvad signatuurid osutuvad hilisemaks täienduseks originaal-lakikihil.

Teiseks põhjuseks avastuse üle suurt rõõmu tunda, oli kinnitus varasemale oletusele töö autori osas. Maali võimalikule signeeringule, aga eelkõige daatumile, viitas juba Eesti Kunstimuuseumi kauaaegne maalikonservaator Eerik Põld 1950. a. koostatud maali inventarikaardil. Kaardi andmetel pidi signatuur paiknema küll pildi paremal poolel, kuid eeldatavalt katuse all kii-kuja figuuri lähistel aampalgil. Põld ei suutnud signatuuri dešifreerida, kuid registreeris oletatava aastaarvu 1684 (?). Viimati otsiti nende allikate järgi juhindudes jälge kunstniku autorsusest veel

aasta tagasi, ent ka tähelepanelik vaatlus mikroskoobi abil ei paljastanud seal muud kui rida püstisi kriipse.

Nüüd leitud signatuur, mis asub, nagu juba eelpool nimetatud, töö all paremas nurgas, täpsemalt kolme sentimeetri kõrgusel maali alumisest servast ja poole sentimeetri kaugusel paremast servast, oli juba 1960. a, kui E. Põld konserveeris tööd Moskvas I. Grabari nimelises Keskrestauraerimistöökohas, mattunud varasemate ülemaalingute ja tumenenud lakikihi alla.

Cornelis Mahu flaami kunstnike hierarhias

Väljapuhastatud signatuur kuulub 17. sajandil Antwerpenis tegutsenud

flaami kunstnikule Cornelis Mahule (1613–1689). Kõige sagedamini signeeris Mahu oma tööd, kas C MAHV või M/HV nagu Väliskunsti Muuseumi maalil, harvem CMH või monogrammidena C. M.

Cornelis Mahu kohta on eluloolisi andmeid teada napilt. Tema sünni- ja surmadaatumile lisaks teame, et ta abiellus 1633. a ja 1638. a. võeti Mahu meistrina vastu Antwerpeni Luuka gildi.

Mahu näol on tegemist kunstnikuga, keda geeniusekeskse kunstiajaloo kirjutamise traditsioonide järgi liigitatakse n-ö kolmanda järgu kunstnike hulka. Selline kohajaotus tundub küllaltki meelevaldne, kuid muutub mõistetavamaks, kui võtta hindamisel kategooriateks väärtused, nagu meisterlik vormikäsitlus ja innovatiivsus. Tõenäoliselt just nimetatud väärtus-

Cornelis Mahu (1613–1689)
Pulmatants aidas
1647? Oli puul

hinnangute tõttu on kunstnikud, nagu Cornelis Mahu jäänud veel tänapäevalgi välja 17. sajandi flaami kunsti uurijate huviorbiidist. Ometi on see kahetsusväärne, sest nende väikemeistrite loomingu parem tundmine võimaldaks anda mitmekesisemat ülevaadet 17. sajandi kunstitaru situatsioonist Hollandis ja Flandrias.

Suur jäljendaja

Cornelis Mahu looming moodustub valdavalt kaasaja moekate meistrite tööde jäljendustest. Üldistatult võib liigitada kunstniku tööd nelja gruppi: esiteks Willem Claesz.

Heda (1594–1680), Pieter Claesz.'i (u 1597–1660) ja Jan Davidsz. de Heemi (1606–1683/84) illusionistlikke natüürmorte kopeerivad maalid; teiseks Jan Porcellise (u 1584–1632) ja Bonaventura Peetersi (1614–1652) laadis tormise mere vaated; kolmandaks Adriaen van Ostade (1610–1685) ja David Teniers II (1610–1690) bravuurikate kõrtsistseenide jäljendused.

Nimetatud tüüpi tööde puhul tasub eraldi tähelepanu pöörata ka kunstniku signeerimispraktikale, kus kunstnik lisab töödele nii enda kui ka eeskujuks olnud autori signatuuri. Kõneka näitena võiks siinkohal tuua Mahu teostatud Adriaen van Ostade tööde ligilähedased koopiad, millel signatuurid paiknevad kohakuti ja kus on ka muudetud Ostade signatuuri originaalset kirjavilti. Ostade signeeris reeglina oma töid kirjatähtedega, varieerides vaid üksikuid tähevorme, ent Mahu lisatud signatuurid on trükitähtedes. Seega on alust oletuseks, et antud juhtudel ei ole kunstniku eesmärgiks kuritarvitada kuulsama ametivenna nime, vaid viidata teise signatuuri abil autorile, kelle eeskujul on töö valminud.

Neljanda, omaette grupi moodustavad veidi koredas laadis maalitud talupoegade pulmapidustuste

pildid, mis kannavad vaid Mahu allkirja, kui sedagi.

Hollandi Riiklikust Kunstiajaloo Arhiivist (RKD), kus on talletatud info Madalmaade päritolu tööde kohta üle maailma, leiab kuus Väliskunsti Muuseumi maaliga sarnast tööd. Ükski maalidest ei ole teise täpne kordus, piltide tähelepanelikumal silmitsel võib märgata erinevusi pisidetailides. Nii on ühel maalil kujutatud seasulus kahte, teisel kolme kärsakandjat või on kusagil tekitatud pildinurka suurem kuhi majapidamistarbeid. Väliskunsti Muuseumi maali ainukordsust rõhutavaks detai-

liks on näiteks muusikale kaasaelav paar pulma moosekandi seljataga: teistel variantidel seisavad viuldaja kõrval vanem mees ja naine, kuid meie pildil pigem noorukid.

Kompositsiooni eeskujudest

Mitmedki RKD fotoarhiivis salvestatud töödest on kandnud kunagi atributsiooni „Jan Miense Molenaer“, nii ka meie muuseumi töö. Usutavasti on selline eksitus saanud alguse 20. sajandi hakul tänu Cornelis Hofstede de Grootile, kes seostas antud kompositsiooni Molenaeri nimega oma inventariseerivas uurimuses Hollandi 17. sajandi maalikunstnike töödest. Jan Miense Molenaerilt (u 1610–1668) on küll teada paar Mahu pulmatantsu maalile kaudselt sarnast tööd – neist tuntuim „Pidutsejad külakõrtsis“ Berliini Gemäldegalerie kogus –, kuid et need on maalitud alles 1650. aastate lõpus ja kuna Mahu tööd dateeritakse 1640. aastatega, ei saa tegemist olla Mahu maalidele eeskujuks olnud töödega. Pigem on Mahu kompositsioon vaba tõlgendus Madalmaade talupojažanri rajaja Pieter Bruegel vanema (1525/30–1569) pulmapidustuste piltidest, mida tunti laialdaselt levinud graafika ja meistri kaasaegsete, aga ka järgmise põlve kunstnike maalitud korduste ja teematõlgenduste vahendusel.

Haruldane signatuur

RKD fotoarhiivis leiduvast kuuest maalist on kindlalt signeeritud ja dateeritud vaid kaks tööd, kusjuures mõlemat, nii signatuuri kui daatumit kannab ainult Ühendriikide erakogusse kuuluv ja 1995. a. New York'i Sotheby oksjonikataloogis reprodutseeritud maal. Nimetatud maal, mis on signeeritud „Co (?) Mahu“ ja dateeritud aastaarvuga 1645 on oma teostuselt Väliskunsti Muuseumi maalile ka kõige sarnasem.

Ka Väliskunsti Muuseumi Mahu maalil on signatuuri kohal näha daatum, tõenäoliselt number 47 ja sel viisil on maal teiseks täielikult signeeritud tööks Mahu pulmapidustuste ainelistes töödes seas.

Cornelis Mahu maali „Pulmatants aidas“ on võimalik näha näitusel „Madal taevas, avar horisont. Madalmaade kunst Eestis“ Mikkelis muuseumis kuni 17. aprillini 2005.

GRETA KOPPEL
TEADUR

Muuseum – Agent kultuuriväljal

Eesti Kunstimuuseum annab tänava välja oma esimese ajalehe, mis edaspidi hakkab ilmuma neli korda aastas. Ideed sellest oleme aastaid endaga kandnud, paraku erinevatel põhjustel (sh rahapappus) on see siiani jäänud realiseerimata. Ajalehe nimi, Agent, viitab muuseumi positsioonile aktiivse osaleja ja vahendajana kunstiväljal.

Kunstimuuseumi roll tänases Eestis on oluliselt muutunud. Rahvusliku identiteedi pidulikkust kandjast on saanud kultuuriinstitutsioon, mis tuleb muuta sisuliselt atraktiivseks ja majanduslikult efektiivseks, et konkureerida ahvatleva meelelahutustööstuse ja massikultuuriga, säilitades seejuures oma vaimse palge ja leides oma väärrika koha.

Rahvusliku kultuuripärandi hoidja ja uurijana jätkab kunstimuuseum oma traditsioonilist rolli, kuid kindlasti on muuseumi ambitsioon olla ka rahvusvaheliselt aktsepteeritud kunstikeskus. Muuseumi agendirolli kaasaegses kunstielus hakkab peegeldama ajalehe kaas – vaba galeriipind erinevate eesti kunstnike aktuaalsetele sõnumitele.

Muuseumil on palju tegevusi, mida meie külaline tavapäraselt ei näe, kuid millest teadmine oleks kindlasti huvitav. Toome muuseumi publikule lähemale, lausa koju kätte. Tekitame uudishimu ja kutsume publiku kõigest, millest kirjutame, ka osa saama.

Eesti Kunstimuuseum tänab Ühispanka, kes toetab ajalehe väljandmist.

Kaunist jõuluaega ja eriti põnevat uut aastat soovides,

Marika Valk

Eesti Kunstimuuseumi peadirektor

Kodu, kallis kodu

Rotermanni Soolalaos põrkuvad pehmed ja kõved väärtused sama ootamatult kui eluski.

Milleks kodu?

Lõppeval aastal vaieldi tuliselt teemal, kuidas organiseerida selliste erinevate osapoolte koostööd, nagu kunstnikud, teosed ja vaataja. Kuni saab välja käia kõigile tuntud märksõnu, nagu kätteõpitud vaatamisviisid, armastatud kunstnikud, Kunstnike Liit ja tunnustatud kunstiliigid, sujuvad näitusekorraldaja ettevõtmised hõlpsasti. Kunstniku, teose ja vaataja koostöö edukus muutub aga küsitavaks hetkest, kui tõmbame nad kaasaegse kunsti mõistesse ja harjumatusesse esitusviisidesse. Nii ilmuski silmapiirile näituseprojekt "Kodu, kallis kodu", mida üksnes "kodurahu" otsimise võtmes tõlgendada siiski ei soovitaks.

Kunstnik on tänapäeval osa elu argisusest, mis kaugeltki ei tähenda flegmaatilist hoiakut. Kunstnikule, kes asetab igapäevaelu kogemuse kõige keskpunktiks, jagub nappe võimalusi oma individuaalsete kalduvuste lõpunimine-

vaks esiletoomiseks, ent üksnes argisega kokkupuutuv kunstnik on võimeline uusi versioone pakkuma. Sõnadega "kodu" ja "kallis" algavaid teemasid pole võimalik konjunkturismist lahus hoida ja kahtlemata suunab ka "Kodu, kallis kodu" oma näo vaataja poole ja haarab kinni võimalusest siseneda kõigile tuttavate kogemuste pinnale.

Kodutopograafia keeles väljendudes, leiab kodumõistetes tungiv kunstnik ennast keldrist. Tal ei ole hõlbus ennast kodu pinnal kehtestada. Kodu mõiste on kommerts poolt tarbimiskeelde pakitud, ajaviitetööstuse masinast läbi lastud ja mingist privaatsfäärist pole kunstniku seisukohast vaadatuna võimalik rääkida. Millised vaated avanevad keldriperspektiivist? Sügavad, kui kodu on piisavalt suur ja keldrid peitunud põhjatusse.

Kui üks kompromissitult läbiviidud privaatsfääriga mehkeldav projekt kulgeb sirgjooneliselt meelega ja nautimise tähe all, peab kunstnik kasutama kõveraid trajektoore. Ainus tee välisesse komforti pakitud, kuid sisemiselt ebakindla kogemuse läbivalgustamiseks, on muuta kodu avalikuks uurimisteamaks.

Kelle kodusid me näeme?

Sellega, et näitusel võivad "juhtmed kokku joosta" ja mõned kodukäsitlused ei tundu vastuvõetavana, tuleb arvestada. Mängu ilu eest vastutab siin sõna "kodu" hõlmamatuselt johtuv registreeritud rohkus. Marko Laimre näitusetöö saatekest "Kodu mõistest, ehk Kotlette ja Katust Kõigile" annab teada, et "Kodu

ei ole koht, vaid suunaga vektor. Mälestus mingist defineerivast sündmusest. Vektori teravik on suunatud minevikku – tagasi koju! Kodu, see on ka kord, seetõttu ka seadus ja seega vägivald. Hubasuse läbi kehtestub võim. (Selline keskmine biedermeier fašism tuleb pähe)". Ja seda võimu, arvab ta, on võimalik läbida ainult mingit absurdset situatsiooni elades. Seega on kodu pigem ikkagi lavastus, mitte ruumiline õigus. Lugude konstrueerimiseks on tuhandeid viise, ent ühegi puhul pole küsimus selles, millest või kuidas räägitakse, vaid jutustus ja selle ülesehituses.

Kodu läbipaistvaks muutmiseks on kaasaegset kunstimõtet suunavad kunstiuuringud andnud parima, kirjutades teemat lahti koha-paiga, feminismi, sotsiaalteaduste ja psühhoanalüüsi võtmes. Kuraatorina tahaks aru pärida, miks sellised vaatamisviisid Eestis kodunenud pole, tahaks nägutada kunstihariduse kallal, aga sellistest teemadest kuraatori jõud üle paraku ei käi.

Kodu lugemisviise näitusel võiks kokku võtta teemablokkide mälu, kodukodutuse dialoogi, hirmude ja unistuste võtmes. Villu Jaanisoo suhe Uno Loobiga, näiteks, peaks esindama eesti elanikkonna tublit enamust, vajadust "Uje" ilmselt tervet inimsugu, sest kes siis poleks tundnud iha piiluda võõraste kardinat taha. Seal, kus Merike Estna näeb kodu tarbimisparadiisina, sulgeb Mäetamm ukseid, maalides fantasma kirstudest. Näituse parimad projektid kuuluvadki musta huumori rubriiki ja kõrgeimas kaares lennu teostab Laimre,

kes toob koduseinte vahele ehedat päevapoliitikat.

Pehmed ja kõvad väärtused põrkuvad näitusel kokku sama ootamatult kui eluski. Kodu on eesti keeles seotud tihedalt kodumaa mõistega ja meie näitusel tegeleb kodumaa meenutamisega uue kodu/kodumaa leidnud Valeri Vinogradov. Siber, mida Vinogradov käsitleda võtab, on ka paljude eestlaste jaoks üks märgiline koht ja siin võiks kõnelda ka jagatud nostalgias.

Näitus kui seltskonnasündmus

Iga päev viib tee meid kodust välja maailma, kus me räägime palju ja meelsasti kodust. "Kodu, kallis kodu" tutvustab end Delfis, ootab arvamusalaldusi tööde kohta ja võtab endale koduste kogemuste vahendaja rolli. Koostööd Delfi Naistelehaga kommenteeriksin Kunstimuseumi suunaga sotsiaalsele avatusele, mida juba päris hästi tuntakse meie haridusprojektide kaudu. Rääkida võib, nagu ikka, kõigest mis on südamel.

Meie "kodulehekülje" staariks Delfis on Bie Erenurme reality show formaati järgiv avalikkuse poole pööratud elu näitusesaalis, mida kaamerad portaalile kalliskodu.delfi.ee edastavad, ning mida saadab Bie elukeskkonna mõnususe, suhtlusoskuse ja koer Rasmuse tarkuse tõttu tohutu edu. Biest sai juba avamisel näituse maskott ja sõnumi edastaja: tundke ennast nagu kodus!

Näitus on avatud Rotermanni Soolalaos kuni 26. jaanuarini 2005.

EHA KOMISSAROV
KURAATOR

Bie Erenurm
Rasmus ja mina
Reality show. 2004

FOTOD: STANISLAV STEPASKO

Villu Jaanisoo
Korras vaid
Installatsioon,
segatehnika,
hääli. 2004

tuli punkt tis

Mis kasu sellest kõigest on?

Väljavõtteid mõttevahetusest 19. novembril toimunud rahvusvahelisel konverentsil "Kohtumine ristteel. Muuseum kui ühiskonna sõlmpunkt".

FOTO: STANISLAV STEPASKO

Philipp Walthert (1798-1868)
Tiziani (1477-1576) maali järgi
Makseraha. (Andke keisrile, mis keisri kohus)
Paber, vasegravüür

Vestlevad: mainekas muuseumi-konsultant **Barry Lord** Torontost, Euroopa üks nimekamaid muuseumiteoreetikuid **Tomislav Šola** Zagrebist ja EKM kuraator **Hanno Soans**.

Barry Lord: Muuseumidel peab olema tugev sponsorluspoliitika. USA muuseumid töötavad meeleheitlikult sponsoritega. Kui muuseumi avamise järgsel paaril aastal, kui sponsorid on toetamisest ja tähelepanust väga huvitatud, pandaks märkimisväärne osa toetustest fondiosakutesse, siis oleks hiljem, kui tähelepanu väheneb, palju kergem.

Tomislav Šola: Ameerika süsteemis on see õigustatud, kuid ma kahtlen nende mudelite sobivuses Euroopasse. Oleme peaaegu unustanud, et meie ideaaliks on healoluühiskond, kus muretsetakse elukvaliteedi pärast. Riik on meil sellepärast, et inimesi toetada, mitte patroniseerida. Firms võiks raha kultuuri toetamiseks anda otse riigikassasse, selle asemel, et hoida kinni privileegist toetada kultuuri isikliku rahaga – õigupoolest riigi rahaga, mis tänu maksusoodustustele on firmadele jäänud – millega käib alati kaasas subjektiivsus. Firms toetus töötab kohati väga hästi, kui on tegu Cézanne'iga, aga kogu kunst pole Cézanne.

Hanno Soans: Oluline on mitte demoniseerida ei ühte ega teist. Miks ei kuulu muuseumid meil sellesse tasuta avaliku teenuse pakkujate sfääri, kuhu kuuluvad raamatukogud? Rahaliselt tähendab see küllaltki suuri kulutusi, kuid peaksime siiski katsuma teha lobitööd selle nimel, et vähemalt muuseumi kogudel põhinevad näitused oleksid publikule tasuta. Meie olukorra eripära on, et publik pole veel kindel, mida muuseumidelt tahta, see annab võimaluse juurutada finantseerimise segavorme.

B. L: Nõus. Isegi USA-s on muuseumid 38% ulatuses sõltuvad valitsuse toetusest, Euroopas ulatub riigi toetus 70%-ni. Selle vahe katavad USA-s suures osas muuseumide investeringufondid. Peame kaitsma muuseumi kui avalikku sektorit, Suurbritannias, näiteks, on tasuta sissepääsu eksperiment töötanud suurepäraselt, jõutud on täiesti

uute elanikkonna kihtideni. Piletitulud on aga parimal juhul vaid 10% muuseumi sissetulekust. Muuseumid suudavad teenida tasa maksimaalselt kolmandiku eelarvest, kui nad majandavad hästi. Mis puutub kultuuripärandi hoidmisse, siis kulutused kogudele on keskmiselt 38%. Kulud administratsioonile on seotud sellega, et muuseumidel on kollektsioonid. Otsesed ja kaudsed kulud kogudele on kokku 2/3 kuludest ja 1/3 läheb näituseprogrammidele. Kui valitsus hoolib kultuuripärandist, siis on igati õigustatud, et muuseumi toetatakse selle 2/3 ulatuses ja võib eeldada, et muuseum on küllalt ettevõtlik, et teenida ülejäänud kolmandik.

T. S: Räägime rahast, summadest. KUMU maksumus on u. 50 miljonit dollarit, see on Eesti jaoks suur muuseum ja kulutus on kõigil hambus. Riik räägib uhkusega, et vaadake kui palju me kultuuri toetame. Olgem realistlikud - täna 5 miljoni dollari eest ostetud tank on 5 aasta pärast juba konkurentsis väljas, üks hävituslennuk maksab 50-70 miljonit dollarit, sellega lennatakse paarsada tundi ja kõik. Kultuur pole ühiskonnale kulukas, vastupidi. Peame selle poliitikuile selgeks tegema. Kultuur teenib ühiskonnale kaudselt kasumit. Kultuur annab ühiskonnale selge identiteedi ja on just seetõttu väljalatu staatuses. See pole idealism, vaid pragmaatiline viis tõsta tänapäeva ühiskonna kvaliteeti. Tulude ja toetuste problemaatika on väga suhteline. Prantsusmaal otsustas 1980ndatel valitsus tõsta muuseumisektori rahastamist 90% võrra. See oli lihtsalt üks strateegia. Kui uus-parempoolsed poliitikud korrutavad, et riigil on üha vähem raha kultuuri jaoks, siis me ju teame, millega on tegemist – raha läheb mujale. Pole kivisse raiutud protsente, palju muuseumid riigilt raha saama peaksid. See sõltub poliitikutest ja riigi strateegiast. Suursponsorid on tekkinud seetõttu, et riik on nõrgenenud tänu pidurdamatule privatiseerimispoliitikale. Kui avalikud teenused privatiseeritakse, kaotavad nad kvaliteedis. On vaja kvaliteetset valitsust ja kultuuripoliitikat, selle kallal tuleb meil kodanikena valimistel tööd teha.

B. L: Peaksime arvestama, et kultuur on teadmispõhises majanduses kesksel kohal. Muuseumid on võtmespositsioonil turismitööstuses, mis on maailmas kiiremini kasvavaid tööstus-

harusid. Sada aastat tagasi oleksime siin rääkinud terasetootmisest. Oleks aeg hakata muuseumidest mõtlema sellest tõsiasjast tuleneva enesekindlusega. Kui valitsus toetab teid 70%, siis tasuta teenuse pakkumiseks peate saavutama kokkuleppe selle summa võrra toetust tõsta. Seda Suurbritannias riigimuuseumidega ka tehti.

H. S: Usun, et turismifirmad annavad endale aru, et inimesed ei tule siia uhkete hotellide pärast, vaid keskonnast, teenindusest, vaatamisväärsustest ja kultuurist tuleneva lisaväärtuse pärast. Peagi ei täida Eesti enam odava alkoholiturismi kriteeriume ja on vaja riiklikke strateegilisi otsuseid Eesti turismi arenguperspektiivi tagamiseks.

Kultuur pole ühiskonnale kulukas, vastupidi.

Turismitööstus peab kultuuris endale partneri leidma, muuseumid peaksid seda suutma enda ja ka ühiskonna kasuks pöörata. Britid on tasuta muuseumipoliitikaga ära tabanud kõige olulisema – kultuuri tasub toetada, sest kuigi kultuur pole otseselt kasumlik, toob see kaudselt väga paljudele sisse.

B. L: Tulude jaotus on mõistagi turismi puhul laiapõhjalisem kui terasetööstuse puhul. Kuid sellele lisaks tuleb riiklikul tasandil aru saada turismitööstuse eripärast, et väärtuste tootjad – muuseumid ja kultuuripärand – on see, mille pärast inimesed Tallinnasse tulevad, kuigi suurema osa rahast teenivad hotellid, reisikompaniid ja restoranid. See on väga kummaline, aga väga iseloomulik kaasaja majandusele – väärtuste tootjad ei teeni tingimata kõige suuremat kasumit. Valitsus peaks kultuuri toetama, et teistel aladel oleks tagatud kasumlikkus.

Vestluse pikemat versiooni loe EKM koduleheküljelt www.ekm.ee

Turismitööstus peab kultuuris endale partneri leidma.

kalender

DESEMBER 2004
- MÄRTS 2005

RÜÜTELKONNA HOONE

NÄITUS

Kohatunne. Eesti kunsti klassika 18. sajandist 1940. aastani

Näitusel võib taas näha Johann Köleri, August Weizenbergi, Kristjan Raua, Nikolai Triigi, Konrad Mägi, Adamson-Ericu jpt. teoseid, tavapärasest rohkem on väljas skulptuuri. Väljapanek toetub tõdemusele, et universaalsed kunstiideed omandavad ääremaade kunstis sagedasti kohaliku värvingu, peegeldades konkreetse koha ajaloost, kultuurist ja loodusest tingitud iseärasusi.

Kuni KUMU valmimiseni 2005. a.

HARIDUSPROGRAMM:

Vaadates üles (lasteade ja algkool)

Loovülesandeks on taeva kujutamine erinevate värvide ja materjalidega.

Tulest ja valgusest (alg- ja põhikool)

Uuritakse teoseid, kus valgust või koguni põle-

vat tuld on kujutatud eriti meisterlikult. Luuakse ka ise valgusest inspireeritud kunstiteos.

Maali väljapanek: Kaugel ja lähedal

(põhikool)

Analüüsitakse ja maalitakse müstilisi maastikke.

Skulptuuri väljapanek: Pronksist tuul ja marmorunistused

(põhikool)

Keskendutakse skulptuuridele, erinevatele materjalidele, pinnakujundusvõtetele ja vormide liikumistele.

Vähe süüa, palju külmetada (gümnaasium)

Töölehe ja loovülesandega programm räägib ühest kõige silmapaistvamast, auahnemast, rahutumast, värvikamast ja andekamast eesti kunstnikust Konrad Mägist.

KUNSTISTUUDIO

(noored ja täiskasvanud)

Kunstikursused

Intensiivsed lühikursused kunstipetajatele, lasteaiakasvatajatele jt. huvilistele.

Võluvahend vesi. Akvarellitehnika 2-päevane kursus.

12. ja 26.02.2005

Tärpentiini ja sõrmega. Pastellitehnikad.

12.03.2005

Metallist sametini. Söe- ja grafiiditehnika.

26.03.2005

Kirjutuskunst. 1 kord nädalas teisipäeviti

Kuni maini 2005

Kiriku plats 1, 10130 Tallinn

tel. 644 9340, 644 9139

e-post: muuseum@ekm.ee

Avatud: K-P 11-18

Iga kuu viimane R ja sellele järgnev L tasuta

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

Püsiväljapanek kunstnik Adamson-Ericu

teostest (maal, nahkehistöö, keraamika, ehted, tekstiilid, mööbel jne).

Viinapuuväät-maasikakiri II

Näitusel saab tutvuda viinapuumotiivi arenduste ja peegeldustega Euroopa kõrgkultuurist eesti rahvakunsti ning sealt edasi kunstnik Adamson-Ericu loomingusse.

Vähemalt 6000 aastat on lõunamaades kasvatatud viinapuid. Viinamarjad annavad tervist, toovad rikkust ja pakuvad naudinguid. Teame, et viinapuust sai aja jooksul ristiusukoguduse sümbol.

Eestis viinamarju ei kasva, kuid kesksuve päikesest tulikuumadel mäenõlvadel punavad maasikad – magusad, lõhnavad ja ilusad. Millele mõtles aga talupojast meister kui ta tooli seljatoele või rangipuule maasikat meenutavat kaunistust nikerdas? Võime seda ainult aimata, aga Adamson-Ericu on oma loomingus tõelise mõnuga varieerinud vanadel rangipuudel nähtud motiive, mida ta ise hellitavalt maasikateks nimetas.

Näitus VIINAPUUVÄÄT – MAASIKAKIRI II, mis on valminud Eesti Rahva Muuseumi ja Adamson-Ericu muuseumi koostöös, pälvis Eesti Muuseumide Näituste VII festivalil Narvas peapremia.

Adamson-Ericu Muuseumis kuni 3. aprillini 2005

HARIDUSPROGRAMM

Rääkivad portreed ja täpilsed lilled

(alg- ja põhikool)

Töövihikuprogramm, mis tutvustab Adamson-Ericu maale, rõhuasetusega portreedel ja natüürmortidel. Töövihiku teoreetilise osaga on integreeritud arvukad praktilised loovad ülesanded.

Kohvikumaalid ja tujukad kujundid

(alg- ja põhikool)

Töövihik jätkab Adamson-Ericu mitmekesise loomingu käsitlust, keskendudes kunstniku abstraktsele loomingule. Pildianalüüsi järel komponeeritakse kollaažitehnikas oma teos.

Adamson-Eric – ühe looja mitmekülgsus

(kõik vanuserühmad)

Ringkäik, mida juhib kunstiteadlane.

NÄITUS

Lembelaekad

Lembelaekad moodustasid nahakunsti ajaloos erilise peatüki. Keskajsete rüütlike poolt südamedaamidele kingitud laekad olid sageli kujundatud amüsönumite ja mitmekesise sümbolikaga. Näitusel otsivad mõnevõrra intrigeerivale lembeteemale kaasaegset lahendust eesti, läti ja leedu nahakunstnikud.

11.12.2004–30.01.2005

HARIDUSPROGRAMM

(alg- ja põhikool)

Kingitus kõige kallimale

Tunnis uuritakse kingi pakkimise ideed, motiive ja väljundeid. Kuidas mõistavad tänapäeva noored pakkimise vajalikkust? Missugusesse pakendisse sina oma kingituse paneksid ja mis sõnumit see kannaks?

KUNSTILAAGER

Laeka-asi (alg- ja põhikool)

3-päevases nahakunsti laagris tutvutakse lembelaegaste ajaloo ja tänapäeva kunstnike tõlgendustega. Uuritakse mitmete pakendite lõikeid ning valmistatakse ise nahast karp. 5.–7.01.2005 kell 11-16

NÄITUS

Viinapuuväät – maasikakiri II

5.02.–3.04.2005

HARIDUSPROGRAMM

Viinapuuväät – maasikakiri

(põhikool ja gümnaasium)

Programmi eesmärgiks on luua vahetu side põneva ornamentikaga, innustada õpilasi neid uurima ja mõistma ning kujundama ka ise tarbeesemeid. Töövihikuprogrammi valmimist toetas Integratsiooni Sihtasutus.

Lühike jalg 3, 10130 Tallinn

tel. 644 5838

e-post: adamson-eric@ekm.ee

Avatud K-P 11-18

Iga kuu viimane R ja sellele järgnev L tasuta

KADRIORU LOSS – VÄLISKUNSTI MUUSEUM

Püsiväljapanek

16.–20. sajandi maalikunst (madalmaade, saksa, itaalia, vene meistrid). 18.–20. sajandi Lääne-Euroopa ja Vene tarbekunst ning skulptuur.

NÄITUS

Madal taevas, avar horisont.

Madalmaade kunst Eestis

Kuni 17.04.2005

ÜRITUSED

Laupäevaakadeemiad

Legendid ja müüdid

Anu Allikvee

8.01.2005

Eesti ja Madalmaade kunstisidemed

Krista Kodres

5.02.2005

Madalmaade tarbekunst

Urve Mankin ja Ene Heimvell

Tallinna Linnamuseumis Vene 17

5.03.2005

ÄRA LASE MÖÖDA:

Üle linna näitus

Näitus "Madal taevas, avar horisont. Madalmaade kunst Eestis" on üks Eesti Kunstimuuseumi selle aasta suursündmusi. See on esimene nii suures mahus ülevaade Eesti kõige arvukamast ja tähtsamast väliskunsti kogust – hollandi ja flaami kunstist.

Tasasel maal näeb kaugelt, ütleb näituse pealkiri kujundlikus keeles. Näitus ajab oma haarmed laiali üle terve Tallinna linnaruumi. Kunstihuvilisi juhib Madalmaade kunsti teejuht – mis tutvustab Niguliste muuseumi altareid, teeb pikema peatuse Väliskunsti Muuseumi näitusel Kadrioru lossis ja Mikkeli muuseumis ning viib sealt edasi Tallinna Linnamuseumi, raekotta ja Toomkirikusse. **Kuni 17.04.2005**

HARIDUSPROGRAMMID

Kadrioru lastehommikud

(laste- ja algkool)

Jõuluime

Vanade meistrite maale uurides ja lossidaami küsimustele vastuseid otsides avastavad lapsed jõuluime. Töötoas meisterdatakse kena kingitus oma sõbrale või vanematele.

Portree – ta vaatab Sind

Vanal ajal elanud inimeste pilte vaadates otsivad lapsed vastuseid küsimustele: Kuidas saab olla nii, et ükskõik, kuhu me saalis ei lähaks, saadab daam mustas meid oma pilguga? Mida tahab öelda meile poiss hanega, mida tüdruk kukega? Töötoas joonistatakse portreepaarikuid. 8.01.2005

Väikesed hollandased

Uuritakse maalžanreid ja proovitakse ka ise erinevates žanrites maalida. 5.02.2005

Talupoja tembud

Mikkeli muuseumis vaadatakse talupoja pilte ja tõmmatakse paralleele eesti talupoja piltidega. Meisterdatakse. 5.03.2004

NOORTEPROGRAMM

Kuulsamatest kuulsamad

Tutvutakse kuulsate meistrite loominguga, kuulatakse professionaalide seletusi, arutletakse ja luuakse ka ise. kuni 17.04.2005

Weizenbergi 37, 10127 Tallinn

tel. 606 6400

e-post: muuseum@kadriorg.ekm.ee

Avatud: K–P 10–17

Iga kuu viimane R tasuta

MIKKELI MUUSEUM

Püsväljapanek

Johannes Mikkeli kolleksioon: 16.–20. sajandi Lääne-Euroopa, Vene ja Hiina kunst.

NÄITUS

Madal taevas, avar horisont. Madalmaade kunst Eestis

Kuni 17.04.2005

HARIDUSPROGRAMM

Millest räägib portselan (põhikool)

Töövihikuga programmi praktilise ülesandena joonistatakse papptaldrikule Hiina portselani motiive.

Weizenbergi 28, 10127 Tallinn

tel. 606 6400

e-post: muuseum@kadriorg.ekm.ee

Avatud: K–P 11–18

Iga kuu viimane R tasuta

NIGULISTE MUUSEUM- KONTSERDISAAL

Püsväljapanek

Kirikukunst 13.-18. sajandist: H. Rode töökojast valmistatud peaaltr (1478–1481), unikaalne B. Notke Surmatantsu maali fragment (15. saj. lõpp) jpt.

NÄITUS

Joseph Kopf – Eesti kullassepakunsti suurkuju

Näitus 19. saj. lõpu ja 20. saj. esimese kolmandiku Tallinna ühe kõige silmapaistvama kullassepa Joseph Kopfi (1867–1930) ja tema töökoja valmistatud loomingust.

Kuni 9.01.2005

NÄITUS

Madal taevas, avar horisont. Madalmaade kunst Eestis

Kuni 17.04.2005

ÜRITUS

Orelipooltund iga L ja P kell 16.00

Niguliste 3, 10146 Tallinn

tel. 631 4330

e-post: niguliste@ekm.ee

Avatud: K–P 10–17

KRISTJAN RAUA MAJAMUUSEUM

Püsväljapanek

Lisaks ekspositsioonile Kristjan Raua loomingust on väljas ka tema eluteed kajastavad fotod, kirjad ja dokumendid. Täielikult on taastatud elutoa ja ateljee esialgne ilme sinna kuuluvate esemete ja kunstniku töövahenditega.

HARIDUSPROGRAMM

(alg- ja põhikool)

Taevad ja väravad (eesti ja vene keeles)

Töövihikuga programm. Võrreldakse öise ja päevase taeva erinevusi Kristjan Raua piltidel ja võlutakse heledaid pilvi tumedasse taevasse.

Lapsepõlve mõjud

Kristjan Raua loomingule

Räägitakse Kristjan Raua lapsepõlvest. Pärast saab joonistada. Igaüks võib valida, milliset tööst ta oma pildi tegemisel lähtub.

NÄITUS

Eesti legendid. Kristjan Raua rahvaluuleainelised tööd

Näitusel võib kohtuda nii vanapagana, tondi ja marduse kui lendavate järvede, kurva kuningatütre ja kalmuneiuaga.

Kuni 8.01.2005

HARIDUSPROGRAMM

Eesti legendid (alg- ja põhikool)

Räägime legendidest, joonistame kuuldu-nähtu põhjal või mõtleme välja oma loo.

NÄITUS

Käest kätte. Aino Kapsta ja Keesi Mardisalu ehted

Näitusel on metallikunstnik Aino Kapsta ja tema tütre Keesi Mardisalu ühistööna valminud ehted, mis on oma rustikaalsuses lähedased K. Raua loomingule, kuid samas väljendub neis ka kaasaegne vormitunnetus.

14.01.–16.04. 2005

HARIDUSPROGRAMM

Käest kätte (alg- ja põhikool)

Soovi korral on võimalik kujundada oma ehe.

NBI! Iga näitusega kaasnevad tutvustused vastavalt soovile kas loengulises või vestluse ja praktika vormis.

K. Raua 8, 11614 Tallinn

tel. 670 0023 e-post: kristjan.raud@ekm.ee

Avatud: N–L 10–17

Üksikkülastajale sissepääs tasuta

NÄITUSTESAAL ROTERMANNI SOOLALAO

NÄITUSED

Kodu, kallis kodu

Kodu on seotud elamisviisiga, mida saab kirjeldada arvukate mõistete kaudu. Kuhu kinnitada mõiste “kodu” ja seda iseloomustavad nähtused, suhted ning kogemused 21. sajandi Eestis? Ilmub kataloog.

VAATA! kalliskodu.delfi.ee

kuni 16.01.2005

Hansapanga Baltimaade kunstipremia näitus

9.03-3.04.2005

Ahtri 2, 10151 Tallinn

tel. 625 7005

e-post: muuseum@ekm.ee

Avatud: K–P 11–18

Iga kuu viimane R tasuta

www.ekm.ee

Ä R A L A S E M Ö Ö D A :

KUMU pärastlõunad

Rüütelkonna hoones

Olete Te pühapäeviti seisnud nõutult silmitsi vaba pärastlõunaga? Liigute Te vahel mõtetes liiga vara uude töö-nädalasse? Eesti Kunstimuuseum ootab Teid iga kahe nädala tagant “KUMU pärastlõunate” raames toimuvatele kunstivesitlustele.

Aasta pärast avatakse muuseumi uues hoones KUMU kõigi aegade suurim eesti kunsti väljapanek. Selle sündmuse ootuses on näitusel “Kohatunne” Rüütelkonna hoones võimalik uurida tulevase püsinäituse suurimaid hitte ja kuulata kõnelemas inimesi, keda töö-ülesanded ja kirglik huvi on viinud kokku erinevate ajastute, teemade ja kunstnikega. Tõelises asjatundmises on alati sarmi, süvenemisel selgivad mõtted ja sünnivad ootamatud seosed. Tere tulemast!

Konrad Mäe nägemuslikud maastikud. Ene Lamp
9.01.2005

Märt Laarmani loomingulised muutumised: “Sadam”, Haige” ja “Õhtu”. Mai Levin
23.01.2005

Kunstnikud Dückerid – 19. sajandi mõõdukad realistid. Anne Lõugas
6.02.2005

Ajastu kroonikuid: skulptor Ferdi Sannamees ja tema portreegalerii. Tiina-Mall Kreem
27.02.2005

Johann Köleri “Tulge minu juurde”. Helena Risthein
13.03.2005

Asjad–inimesed: Eduard Ole “Laud” ja “Reisijad”. Anu Allas
27.03.2005

hiit

Natalie Mei "Mehe portree"

Esimesest pilgust on selge, et "Mehe portree" (1932) on loonud kunstnik, kel on aimu lavamaailma tinglikkusest. Mäng põnevate ruumisuhetega, karakteritesse süvenemine ja materjalidega illusiooni loomine kuulub teatrikunstniku töö argipäeva. Natalie Mei oli esimene kostüümide loomisele pühendunud eesti teatrikunstnik, kelle joonistused iseloomustasid tegelast sedavõrd tabavalt, et suutsid abistada näitlejat lavakuju loomisel. Enne teatrikunstile pühendumist, vahetult pärast kunstikooli "Pallas" lõpetamist 1924. aastal, süvenes Mei aga sama teraselt ja kriitiliselt aguliolustikku ja tänavauellu, kus tema ees avanes inimlike nõrkuste pikk galerii. Karakterikujunduses oli kunstnik kahtlemata nüansside ja tabavate vihjete meister. "Mehe portrees" kõneleb iga detail: Berliini plaan seinal kunstniku

1931. aasta reisist, kõited riulis kogu Euroopat vapustanud Esimese maailmasõja ajast, noore südametemurdja rokokoolik sünnimärk põsel kõlab kokku vana kunsti ja raamatutega täidetud kaminanurga ajaloolise hõnguga. Lopsakate huulte vahele surutud sigareti "Elba" kepsakas horisontaal toob aga pähe sootuks erootilised mõtted. Iga juuksekarva, rõivatriibu või laukaare kujutis püüab oma täpsuses ületada tegelikkust ennast. Käärilõigetega varemgi tegelnud Mei lõi kollaažitehnikas pildi kokku paberist, ajaleheväljalõigetest ja riidest, reaalsuse materjalsetest tunnusmärkidest, jäädvustades mõnusa huumoriga kahtlasevõitu taustaga eluvenna välise lihvi. Meie vaimusilmas hakkab hargnema kindlast elustiilist inspireeritud lugu.

Natalie Mei (1900-1975)
Mehe portree
1932. Kollaaž

TIINA ABEL
TEADUSDIREKTOR

Väike õpetab suurt

Vahel saab arendamist vääriv teema alguse kergelt lendu lastud mõttest. Kui EKM valmistas ette juubeliüritusi, tekkis idee kasutada traditsioonilise haridusprogrammi nõ. ümberpööratud mudelit: kunsti tõlgendaja ja dialogide suunaja rolli sai selles laps, kes igapäevaselt on ise teadmiste vastuvõtja osas. Polnud kahtlust, et lapsed selle suurepäraselt välja kannavad, aga mis ikkagi tegelikult näitusesaalis toimuma hakkab, oli prognoosimatu.

Eesti Kunstimuuseum pakub täna ligi 50 erinevat, peamiselt lastele ja noortele suunatud kunstiharidusprogrammi, mille hulgast leiab nii lasteaia-, algkooli-, põhikooli kui gümnaasiumi õpetaja oma klassile sobiva teema. Olenevalt programmi iseloomust pakub muuseum nii elamusi kui teadmisi. Ligi kolmandik külastajaist saavad just sealt oma esimese muuseumikogemuse.

Rüütelkonna hoones näituse "Kohatunne" raames sündinud projekt "Väike õpetab suurt", toimus ootamatult kui uus haridusprogramm. Ainult

seekord olid autoriteks ja läbiviijateks lapsed, 8-11 aastased täiesti tavalised erilised lapsed Tallinna Vanalinna Hariduskolleeegiumist, Inglise Kolledžist, Muusikakeskkoolist ja Kristiine Lasteaed-Algkoolist. Nende loodud programmis ühendati intrigeerivalt mäng, reeglid, vabadus, teadmised ja nende võluv puudumine. Meie lükkasime lapsed neile tundmatus kohas vette ja nad ujusid suurepäraselt välja. Andsime neile kätte rolli ja nad ise täitsid selle värske sisuga, ei sekkunud liigse õpetamisega ja kõik vormus väga lihtsalt. Võib-olla just seetõttu?

Lapsed olid esimest korda eesti kunsti klassika näitusel, igaüks valis näitusel OMA pildid. See on ju tuttav mäng! Nüüd oli kõigil võimalus oma pildist teistele rääkida. Õnneks ei saanud keegi midagi valesti öelda, kuigi võis arvata, et kuulajad on sinust palju targemad. Ainus oluline asi oli hetkel pildijuhi enda mõte ja viis, kuidas see vaatajani jõuab. Iga vaataja poolt tabatud detail vallandas uue seoste ahela ja kohati kobavad arutlused viisid rääkija üllatuslikult kummalistele radadele.

Nii lihtne kõik oligi! Iga laps tõlkis kunstiteost omal viisil ja selles keeles, milles ta on harjunud suhtlema ka väljaspool piltide maailma. Õnneks, sest tema enda lugu pildist oligi esimene kokkupuude teosega – enne, kui tulevad appi raamatud eesti kunsti klassika läbikirjutatud peatükkidega. Kunstimuuseum on parim koht taoliste dialogide sünniks ja nautimiseks. Siinsamas on pildid ja skulptuurid, mis pärast taolist kogemust ei saa enam kunagi tekitada ebamugavust või mittemõistmist. Selliste pildijuhtidega oleks põnev kohtuda ka näiteks mõnel kaasaegse kunsti näitusel.

"Väike õpetab suurt" oli sündmus, kus mõlemad osapooled nautisid kunsti ja said omal viisil ka targemaks. Sõnum jõudis põnevalt päralt: sellised pildijuhid peaksid olema kunstimuuseumis ka pärast pidustusi. Lapsi tasub alati kuulata.

PIRET KRUUSANDI
HARIDUSKESKUSE JUHATAJA

11 last, kes eesti kunsti klassika näitusel "Kohatunne" juhivad muuseumi sünnipäevaprogrammi pealkirjaga VÄIKE ÕPETAB SUURT. Nemad teavad, millest, mida ja kuidas räägivad.